

תיקוני עירובין

גליון שאלות הלכתיות

המתחדשות מידי שבוע בבדיקת העירובים השכונתיים

גליון מס' 28
חשון תשע"ה

מוקד העירוב השכונתי
בני ברק
054-84-83-320

מדברים אלו אנו לומדים שצריך לבדוק את העירוב בכל פעם מחדש, גם ביומנים שהאחראי חושב שבימים אלו בודאי לא קרעו את החוט, וזה נכון שלפעמים זה דבר לא

שגרתי, אבל מכיון שיש כ"כ הרבה דברים לא שגרתיים, הרי זה הופך לדבר מצוי שחייב בדיקה. כמו"כ אנו רואים בזה מעט מגודל ההשקעה וההתמסרות של האחראים בכל השנה, ימים שאצל כל בית אין זמן פנוי כלל, ובקושי מכניסים את השבת והחג, והאחראים מקדישים מזמנם לבדוק את כל החוטים והלחיים, ולהתעכב לתקן את הנדרש, ואפילו בערב יום כיפור וערב סוכות.

ג' חלקים בשאלות הנוגעות לסוכות

אברכים רבים התענינו בחג הסוכות האם היו שאלות רבות בעירוב בעקבות הסוכות. ובאמת היו שאלות רבות, אך הן מתחלקות לג' חלקים. א. עירובים שנפסלו בעקבות סוכות שנבנו. ב. עירוב לחצרות רבות שאנשים בקשו לעשות לעצמם להתייר את הטלטול מביתם לסוכה שבחצר [והיו צריכים להגביה את הגדרות (כמובא בתמונה בסוף הגליון הקודם), או לעשות צורות הפתח מכמה כיוונים]. ג. בדיקת הסוכות עצמם.

בדיקת מקום הסכך הפסול

בדיקת הסוכות היתה בעיקר בסוכות שבמרפסות ובחדרי הבית, שבדרך כלל יש גג רעפים שכולט מקיר הבנין, וקשה לדעת כמה הוא בולט. ויש בזה נפק"מ גדולה, כיון שאם הוא בולט פחות מג' טפחים, מותר לשבת תחתיו (סי' תרל"ב משנ"ב סק"ג). אבל באמת בדרך כלל גג כזה בולט 35-38 ס"מ [יחד עם המרזב], ולכן בדרך כלל אי אפשר לשבת תחתיו, [אמנם יש יוצא מן הכלל]. אלא שעדיין חשוב לבדוק היטב עד היכן בולט הגג, כדי לדעת עד היכן מותר לשבת בסוכה. כמו"כ היו אברכים שבלט מעל סוכתם מזגן, או גג הבולט מן הצד, וכן ענפי עץ המכסים חלק מהסוכה, ועוד מקרים רבים ומגוונים שיש דברים הפוסלים חלק מן הסוכה, ויש צורך לדעת את המיקום המדויק של הדבר הפסול.

בדיקה זו נעשית ע"י המכשיר המיוחד לבדיקת מיקום החוט של העירוב על פני הלחי, והוא מכשיר הבקבוק והשרשרת [או מכשיר פלס עם ראי מיוחד] כמבואר באריכות לעיל גליון 14. היו מקומות שהבליטות היו פחות מג' טפחים, ואז מותר לשבת תחת הגג ואין צורך להתחשב בו. אבל היו מקומות רבים שהגג בולט יותר מכך, והסוכה הכשרה מצמצמת מאוד, עד כדי שהיו מקרים שנשאר בקושי שבעים ס"מ כשרים.

צורת הפתח להכניס מהפסול פחות מג' טפחים

במקרים אלו ניתן לעשות פתרון, להרחיב את הסוכה מעט, לצרף אליה פחות מג' טפחים מהמקום הפסול, והשאר יחשב מחוץ לסוכה, ואז יהיה

התמסרות לבדיקות ותיקונים בערבי שבתות וחגים

בחודש תשרי בשנה זו, היו לבודקי העירובים כמה ימים קשים ועמוסים אשר נדרש מהם להתמסר ולהקדיש מהזמן היקר ולחוץ, כדי לבדוק את העירוב ולתקנו כהלכה. החל מערב ראש השנה, ערב יום כיפור, ערב סוכות, יום א' דחוף"מ שהוא ערב שבת חוה"מ, הושענא רבה, ומחרת שמחת תורה ביום שכולם מפרקים את הסוכות, האחראים הלכו לבדוק את העירובים. מתוכם היו ימים שהאחראים חשבו שלא יהיה צורך לתקן, כי אין עוסקים כ"כ בבניה בימים של ערבי חגים, ובכל זאת היו דברים רבים שהיו צריכים לתקן, דברים שהאחראים לא חשבו שהם יקרעו אי פעם. ודוקא בערבי חגים מיהרו התושבים להשלים את העבודות, והיו הרבה מנופים שקרעו חוטים.

בערב ר"ה, ברח' ר' עקיבא היה מקום שבמהלך ניקוי החצר לפני השמיטה, עקרו את הלחי והניחו אותו בצד. בר"ה עצמו מכיון שהיו ימים עד שבת, היה מקום אחר שהאחראי השלים את גובה הגדר ע"י חוט הקשור בפחות מג' טפחים, והילדים שהשתעממו סביב לבית הכנסת קרעו את החוט לפני שהגיעה שבת. [דבר זה לא תקנו בר"ה ע"י גוי, אלא סמכו על עירוב אחר סמוך לו, שמקף את הרחוב שנפרץ, למרות שההיקף השני פחות טוב].

בעשרת ימי תשובה התקינו שני עמודים חדשים, בעירוב של שכונת 'זכרון מאיר', במקום שלפני כמה שבועות הרסו בנין שעליו היה קשור החוט. במשך השבועות האחרונים כל שבועיים האחראי עסק במציאת פתרון פרימיטיבי חדש, עד שבשבוע זה הותקנו שני עמודי ברזל עם שני לחיים חדשים. כאמור בגליון הקודם, עד היום לא השתמשו כמעט בעמודים מיוחדים לעירוב, אלא קשרו לבנינים ומרפסות, מהסיבה שלא היה תקציב להעמיד עמודים. כעת בס"ד אנשים יותר נרתמים ותורמים לעשיית העירוב בצורה בריאה וחזקה, ובזכות המשתתפים במצוה זו, זוכים אנו לשפר את העירוב בעוד ועוד מקומות. בשינוי זה אנו מקוים לחסוך את התקלות המצויות, כגון מקרים שגילו החוט אינו מעל הלחי, כיון שכעת על העמוד יש לו מקום ברור, ואינו יכול לזוז, וגם אנשים נמנעים מלגעת בו. כמו"כ לא האחראים נתקעים כשנקרע חוט ביום שישי והשכן נסע לשבת ואין דרך להגיע לחוט שבמרפסת ביתו. ובנוסף יש הידור מיוחד שהעירוב יהיה ברור וניכר, ועשו בצורה מכובדת, כפי ששמענו מהגאון רבי יצחק זילברשטיין שליט"א שביקש שלא יתקינו על עמודי העירוב קופות צדקה וכדומה, כדי שהעירוב יהיה ניכר ומכובד, ויש בזה משום כבוד השבת.

בערב סוכות כבר התחילו הבעיות הרבות של הסוכות שגרמו לחששות הלכתיות בעירובים מחמת כמה דברים, ונוסף עליהם אנשים שהביאו מנופים להודרו להשלים את השיפוצים, ונקרעו כמה חוטים שהיו קשורים בגובה רב, האחראים היו סבורים שלא יארע להם נזק, ובכל זאת המנופים מגיעים לכל מקום בלתי צפוי. כמו"כ היה דבר חריג מאוד באותו יום, שהגיע מנוף בערב החג לעשות יציקת בטון בשעת שתי עשרה בצהריים! וקרע חוט של עירוב. התושבים שגרים בסמוך הודיעו מיד לאחראי, והוא הספיק לקשור את החוט לפני החג.

נמצא הוא פוסל בכל מקום שהוא אע"פ שהרוח תזיז אותו ממקום למקום. ולפי"ז בזמן שאין רוח הוא פוסל במקום אחד, וכשיש רוח הוא פוסל במקום השני. וא"כ צריך להימנע מלשבת תחת שני המקומות. לפי זה סימן הבדוק את כל המקום שנראה שהענף זו בשעת הרוח, שלא ישבו תחת כל אותו מקום. [מכיון שהסוכה היתה גדולה, לא היה צריך להיכנס לצדדי היתר שאינם לכתחילה, אבל יש עוד לעיין בזה].

הידע הנצרך לבדיקה במכשיר, ורמת הדיוק

אברכים רבים פנו לפני סוכות לבקש את מכשיר הבדיקה ולבדוק בעצמם, על מנת שלא להטריח את הצוות העוסק בעירוב, שגם לא היה יוכל לענות לפניות ממקומות רחוקים בעיר. אבל לצערנו אי אפשר לתת אותו לאדם שאינו רגיל בו, כי צריך מיומנות ובקיאיות לדעת כיצד לכוון אותו. לא מספיק להסתכל במראה ולראות את החוט, כי יתכן שמחזיקים את הבקבוק והמראה באלכסון, ואז לא רואים את המקום הנכון. ואפילו אם נראה שמחזיקים ישר, הרי כשהמכשיר בסטייה של מילימטר, הוא מראה עקום לגמרי. אלא רק ע"י שמכוונים את השרשרת עד שנראית כנקודה, ואז רואים גם את החוט באותה נקודה, בזה יש ראייה היכן החוט נמצא. וכן בפלס צריך לכוין את הקוים האדומים שיהיו זה מעל זה בדיוק. הבדיקה הזו צריכה אימון של כמה וכמה פעמים, ע"י מי שמכיר ומנוסה, אבל אם סתם אדם יבדוק בזה, לא תצא בדיקה נכונה, גם אם יקבל הסבר בע"פ.

מעשה שהיה בבין הזמנים בחודש אב האחרון, שקהילה בתל אביב ביקשה לעשות עירוב שכונתי [לתקן את העירוב שהיה שם], ופנו למוקד לבקש את מכשיר הבדיקה. המוקד השיב שהוא מוכן לתת את שני סוגי המכשירים, אבל אם יבדוק בזה אדם שאינו מנוסה, הבדיקה לא תצא נכונה, גם אם הוא יראה את החוט במראה. האנשים אמרו שיש להם מישור שיוודע לבדוק, שהוא פעם היה אחראי על עירוב. המוקד לא היה מרוצה מכך, אבל בכל זאת השאיל להם את המכשירים. כעבור חודש התקשר אחד האחראים שם, להזהיר שהמכשירים לא בודקים נכון, כיון שהם בדקו שוב ע"י אנך את המקומות שנבדקו ע"י המכשירים, והאנך הראה שהמיקום של הלחי לא היה נכון. א"כ המסקנה היא שהמכשירים לא טובים. כמובן התשובה היא שהם לא ידעו לבדוק נכון, ורק חשבו שזה דבר פשוט. המכשירים הוכיחו פעמים רבות שהם יכולים לדייק גם מגובה רב, עד סטייה של ס"מ אחד או שנים, והדבר תלוי בעובי השרשרת ואורכה, ורמת העדינות של הבדוק. אבל מי שלא התאמן מה צריך לראות וביאזה צורה בודקים יכול לטעות בזה הרבה מאד.

סוכות שפסלו את העירוב

בענין הסוכות שפסלים את העירובים או שמעוררים חששות בכשרות העירובים, יש לציין שהדבר תלוי מאוד בצורת בניית העירוב. כי הרי אנשים לא הורסים גדרות של בנינים לצורך סוכות, אלא רק יכולים לפגוע בחומים ובצורות הפתח, וא"כ כאשר צורות הפתח של העירוב נעשים על הרחובות, ע"י עמודי העירוב, לא מצוי שיקרה בהם שינוי מיוחד בעקבות הסוכות. משא"כ בעירנו בני ברק, שחוט העירוב קשורים לבנינים, ויש צורות הפתח בתוך חצרות [מפני שלרוב החצרות בעיר אין גדרות שלימות], לכן מצוי שיהיו בעיות בעירובים בחג הסוכות.

באחד המקומות באזור רח' ראב"ד, היתה משפחה שנתנה בשמחה לקשור את החוט לחלון ביתם, אבל כעת לאחר כשנה וחצי הוציאו סוכה על ברזלים לפני אותו חלון, והיו צריכים להוריד את החוט. בעל הדירה אברך יקר, פנה לאחראי ואמר שהוא מוכן לסייע בעשיית צורת הפתח חדשה במקום אחר. אך האחראי באותו מקום לא

אפשר לשבת תחת הג' טפחים הנוספים. השאלה היא מה יקבע שהסוכה מסתיימת בסוף הג' טפחים, הרי אדרבה הסוכה פתוחה וממשיכה הלאה תחת שאר המקום הפסול, וא"כ יש יותר מג' טפחים מקום פסול, ואין יושבים אף בתחילתו. ונחלקו הרבנים בדין זה, יש אומרים שמועיל לעשות צורת הפתח תוך ג' טפחים לסוכה, וזה יחלק אותה מההמשך, וי"א שצורת הפתח לא מועילה לחלק, אלא צריך מחיצה ממש על משך ז' טפחים, ומשם והלאה לעשות צורת הפתח (חוט שני, סוכה, בשם מרן הקר"נ קרליץ שליט"א, וקובץ מבית לוי בשם מרן הגר"ש וואזנר שליט"א). לפיכך אברכים רבים נגשו להלכות המעשיות של צורת הפתח.

מחיצה הסותמת חלק מהפתח

באחד הבתים עשו צורת הפתח מקיר לקיר, והצמידו לחיים לקירות, אבל האברך סיפר ששאל את מרן הגר"נ קרליץ שליט"א, ואמר לו לפני כמה שנים שצריך גם מחיצה ז', לכן הוסיף לפני הלחי דיקט באורך ז' טפחים (ובגובה מטר) למחיצה, וכך עשו במשך כמה שנים. בשנה זו כשהגיע הבדוק מטעם מוקד העירוב, הבחין מיד שיש בזה בעיה, מצד שני הלכות. א. משום שהמחיצה סותמת חלק מהפתח הסמוך לחחי. אמנם מצד זה יש להכשיר כאשר המחיצה נמצאת מחוץ צורת הפתח, וגם כאשר נמצאת לפני צורת הפתח [כפי שהיה במקרה ההוא], יש סתירה בדברי החזו"א האם מחיצה המסתירה את הלחי פוסלת רק באופן שע"י הלחי נמצא ממש בחוץ, ואינו כנגד השטח של העירוב, או גם באופן שהלחי נמצא כנגד השטח שבעירוב אלא שיש מחיצה לפניו, [די"ל שהחסרון הוא משום שהלחי אינו סותם את המבוי, וא"כ ככה"ג הלחי סותם כנגד המבוי, רק שיש שני דברים שסותמים, הלחי והמחיצה], ולמעשה מחזירים בזה בכל העירובים השכונתיים, אך לא ברור מה ההלכה מעיקר הדין. ב. טעם נוסף שיש בעיה בצורת הפתח שבסוכה הנ"ל, כיון שהלחי היה בין הקיר למחיצה [הדיקט], המחיצה היא המשך של הקיר, א"כ אי אפשר לומר שדבר התחוב בין הקירות יחשב לחי, ותחילת צוה"פ, אלא נעשה הכל יחד עם הלחי כותל אחד.

לכן במקרה זה צריך לעשות עמוד [או לחי] אחר במקום שמסתיימת המחיצה, ומשם תתחיל צורת הפתח. פתרון זה אמנם קשה מבחינה פרקטית, כי צריך להעמיד עמוד או לחי באמצע החדר איזה וצריך שיהיה רחב כדי שיהיה מכוון תחת החוט, בפרט שאין לו באמצע החדר, קיר שיהיה אפשרות לחבר אליו בצורה חזקה. כמו"כ צריך לקחת בחשבון שמישהו יתקע בעמוד בלי כוונה באמצע השבת, ואם הוא יזיז אותו עם הרגל ולא יהיה תחת החוט, אסור להחזירו למקומו בשבת, מפני שעושה בזה מחיצה המתרת את הג' טפחים לסוכה. מ"מ הצורת הפתח שהיה עושה עד כה, אי אפשר להכשיר אותה. מוקד העירוב נתן גם קצת עצות פרקטיות כיצד להצמיד את העמוד בצורה חזקה, וכך עשה.

עץ המכסה על הסוכה אבל הוא זו ברוח

נידון נוסף שהיה בין הנידונים בבדיקת הסוכות, היתה סוכה שהיה מעליה ענף של עץ, גדוש בעלים באופן שצילתם מרובה, והוא פוסל את המקום שתחתיו, לכן המשפחה הזמינה שיבדקו לה היכן הענף נמצא, כדי שלא ישבו תחתיו. כשבא הבדוק לבדוק ראה שהענף זו ע"י רוח מצויה ותדירה, רגע הוא פה ורגע הוא שם, ויש להסתפק מה הדין במקרה כזה, האם ענף כזה פוסל, והיכן הוא פוסל. לכאור ברור שהענף פוסל את המקום תחתיו, למרות שהוא לא קבוע במקום מסוים, דדוקא במחיצה יש דין שמחיצה שאינה עומדת ברוח אינה מחיצה, ואפילו כשעומדת במקומה היא פסולה, אבל ספק פסול אינו דין מחיצה, וגם הפסול אינו משום דין ב' סככים, אלא שנחשב שהענף הפסול גורם את הצל תחתיו, ולא הסכך הכשר [כמ"ש השו"ע (ס' תרכ"ו ס"א) שכשהמאילן צילתו מרובה, הוא פוסל בכל אופן, אף שהסכך הכשר ג"כ צילתו מרובה. ואף כשהסכך היה קודם, וע"י שער הציון (סי' תרכ"ט ס"ק ע"ח) מש"כ בזה]. וא"כ כשהוא

צורת פתח שנראה מנבית מרפסת סוכה

לחי על דופן הסוכה, וסכך המפסיק ביניהם

כדי לתקן את העירוב צריך לעשות לחיים לפני הסוכה ואחרי הסוכה, שע"ז נחשב שיש כאן שני צורות פתח נפרדות, אחת עד הסוכה, והשניה מהסוכה והלאה, והסוכה עצמה היא מחיצה המחברת בין שני צורות הפתח.

יש לציין דבר שצריך לשים לב אליו כאשר מצמידים לחיים לסוכה, שבדרך כלל הסכך של הסוכה בולט מהדפנות מעט [בעיקר כאשר משתמשים בסכך חי, ולפעמים גם בסכך ממתכת], וא"כ אם הסכך בולט יותר מהלחי, הרי הוא חוצץ ומפסיק בין הלחי לחוט, וכתב המשנ"ב (סי' שס"ג ס"ק ק"ד) שאם יש גג המפסיק ביניהם, הוא פוסל את צוה"פ. באחד מהמקומות הנזכרים לעיל הוסיפו לחי, וחתכו את הסכך הבולט באותו מקום, כדי שלא יהיה כגג המפסיק אמנם יש לדון מהו שיעור הגג שיחשב הפסק. ועיין מה שכתבנו בזה לעיל גליון 4 שנחלקו פוסקי זמנינו, יש אומרים ששיעורו משהו, ויש אומרים ששיעורו טפח. ויתכן שלענין זה שהוא נידון של חשיבות גג, יש להחשיב גם את זה שהסכך משמש כגג בתוך הסוכה ויפסול אפילו במעט.

אמנם אלו שעושים עירוב לחצר לסוכות, ועושים צוה"פ מפתח הסוכה עד פתח הבנין, בדרך כלל אינם נתקלים בבעיה זו, ויכולים להצמיד את הלחי לדופן הסוכה בלי לחתוך את הסכך. משום שאז קושרים את החוט לדפני הסוכה או לתומכי הסכך, וא"כ החוט עובר תחת הסכך, והסכך שמעליו אינו מפסיק בין הלחי לחוט.

באחת השכונות בעירנו קיימת בעיה זו כל שנה במקום מסוים, ובעל הסוכה יודע לדאוג לסידור הענין עם האחראי על העירוב. בשנה שעברה היה עירוב אחד שמחמת שהיה צריך לטרוח בתיקון כזה ותיקון נוסף, רפו ידיו והודיע ע"י מודעה בבהכנ"ס, שבשבת סוכות לא יהיה את העירוב השכונתי המהודר.

כמובן שהרבה אנשים מלבד מתפללי ביהכנ"ס לא ידעו על כך, וגם אלה שראו לא מיהרו להודיע לבני משפחתם, כי קשה מאוד (בפרט בשבת של סוכות) לא לטלטל ולמנוע מהמשפחה שרגילה לטלטל, ולכן נאלצו לסמוך על עירוב אחר המקיף אותם, למרות שהוא פחות מהודר.

בעירוב אחר היתה בעיה שהלחי עומד סמוך לבנין, ויש בבנין בקומה ראשונה סמוך ללחי מרפסת סוכה, שבסוכות הם פותחים את הגג והגג מפסיק בין הלחי לחוט. מקרה זה הוא המקרה שהמשנ"ב (שם) דיבר עליו, והגג פוסל את הלחי. בשעה שתכננו את העירוב, היה מדובר שבסוכות יוסיפו גדר מלחי זה עד הלחי שכנגדו. אבל למעשה בשנה זו שכחו מבעיה הזו, ולא הבחינו בה בבדיקה השבועית.

חשש בלחי דק שייצא מתחת החוט

באחת הסוכות שהיו תחת חוטי העירוב, התקשר האברך שבנה את הסוכה, שהוא מייזמתו דואג שהסוכה שלו לא תפריע לעירוב, וביקש

מהמוקד שיבואו לבדוק אם הוא עשה כהלכה [כמו שכתבנו בגליון הקודם, שחובה למי שמתקן לבד, להודיע לאחראי ולהראות למי שמתעסק בעירוב, כיון שצריך הרבה נסיון לדעת לשים לב לשאלות הכרוכות בכל מצב]. האברך ידע את המלאכה, ולקח קרשים עבים וחיבר אותם בצורה טובה וחזקה, במקום הנכון תחת החוט כראוי. כדי לדעת את מקום החוט, השתמש באנך, דהיינו לוקחים חוט וקושרים בראשו

הסתפק בעשית צורת הפתח פשוטה, אלא מעונין לעשות צורת הפתח מברזל, ואין בידו להביא את אנשי המקצוע שיעשו זאת, ובינתיים העירוב נשאר פרוץ לעירוב הסמוך לו. כמובן שזה חסרון בפיקוח העירוב, מאחר שאין לאותו אחראי שום מושג כיצד נבדק העירוב הסמוך.

במוקד העירוב מקבלים דיווחים על מקומות רבים, הן מאברכים שמעוררים על בעיות שארעו, והן מאחראים שמבקשים עזרה בתיקון, וכן מבדיקות שנעשות ע"י אנשי המוקד. ומתוך כך אנו יודעים שלא ראוי שבאותו מקום יסמכו על העירוב הסמוך, אלא שרפו ידי האחראי שמתמסר מאוד בעשיית התיקונים הרבים הנדרשים ממנו, ובינתיים המצב נשאר כך למעלה מחודש.

זה אחד מהדברים שאנו מתריעים כל הזמן, שצריך שתהיה דרישה מהאברכים, וקשר רציף עם האחראי העוסק בשכונתם. ע"י אמירת תודה ויישר כח וכדומה. ולא מספיק לשמוע ממנו פעם אחת שהוא עושה עירוב. כי הקושי לתקן את העירוב הוא עצום, זהו דבר תמידי ומתיש, וכשיש חוסר התענינות, טבע האדם לחשוב שאין לאברכים צורך כ"כ גדול במעשיו, ולכן סומך כשאפשר על אחרים שעושים את העבודה, ובהרבה מקומות זה מוריד ברמת כשרות העירוב.

סוכה תחת החוט של העירוב, וגדר דבר עראי

בשכונה אחרת היה עירוב שיש בו צורות הפתח בחצרות, ובשני מקומות לפחות היו אנשים שעשו סוכה תחת צורת הפתח של העירוב. במקרה כזה יש בעיה שהיא מקלקלת את צורת הפתח, משום שהסוכה היא מחיצה ואפילו רשות היחיד ממש, והיא מחלקת את צורת הפתח לשנים, כמבואר בחו"א (סי' ע' ס"ק י"ח). והנה לכאורה בעיה זו הרי קיימת גם בכל מכונית שחנתה תחת החוט, שהרי בהרבה מקרים היא גבוהה י" טפחים, וא"כ דין הגג שעליה [וגם המקום שבתוכה] כרשות היחיד, ואם אינה גבוהה י" טפחים מהקרקע הרי היא גם מחיצה. ומדוע אין אנו חוששים שמכונית תחת החוט פוסלת את העירוב.

אלא ביאור ההבדל הוא, שדבר שהוא עראי אינו מחלק את הפתח, ואינו מגדיר אותו כשני מקומות, אלא כחפץ המונח בפתח. ובביאור מה הגדר של דבר עראי שאינו פוסל - נאמרו שני חילוקים ואפשרויות. א. יש אומרים שכל דבר עראי אינו פוסל, מפני שאין ראוי לדון אותו כמחלק את הצורת הפתח הקבועה, וכביכול השטח מחולק לשנים, אלא הוא מוגדר כחפץ המונח בתוך הפתח. לכן מכונית וה"ה פח אשפה, שהם דברים שלא עומדים קבועים באותו מקום, אין הם מגדירים את המקום ואינם מחלקים את צורת הפתח, ולכן לא פוסלים. לפ"ז יש שדנו בפח צפרדע שעומד כל הזמן באותו מקום, שמא נחשב קבוע. אבל הכרעת הרבנים היתה שעצם הרמתו כל שבוע כדי לפנותו, גם זה סיבה שאינו דבר קבוע המחלק את הגדרת המקום. אבל במכונית נטושה שעתידיה לעמוד שם זמן רב, כפי שמצוי אצל אוספי גרוטאות בקצוות העיר, יתכן שיש לדון אותה כמחיצה קבועה המחלקת את המקום ומהווה בעיה לצורת הפתח של העירוב, כמובא לעיל בגליון מס' 25. ב. אבל יש אומרים חילוק אחר, (כ"כ בספר בינת שמחה) שדבר שהוא כלי, לא שייך לומר שהוא מחלק את השטח, אלא הוא כמונח בתוך הפתח. משא"כ דבר שאינו כלי כגון אבן גדולה, אפילו שכוונתו לקחתה לאחר שבת, הרי היא מחיצה המחלקת את צורת הפתח.

לפ"ז בנידון דידן לגבי סוכה תחת צורת הפתח, אם ננקוט כמו החילוק הב', הרי הסוכה אינה כלי אלא מבנה, וא"כ היא מחלקת ופוסלת את צורת הפתח למרות שהיא נעשתה לזמן קצר. אבל אם ננקוט כמו החילוק הא' שדבר ארעי אינו פוסל, לכאורה גם מבנה עראי אינו פוסל. אלא שיש לדון מה שיעור הזמן שנחשב דבר שאינו קבוע במקומו, האם גם כשעומד שבוע או חודש, ונפ"מ ממש לדין סוכה שהיא עומדת יותר משבוע אבל פחות מחודש, האם היא פוסלת. ולמעשה כיון שאין השיעור ברור, ובפרט לפי השיטות שכן כל נחשב עראי, לכן נוקטים להחמיר שסוכה פוסלת את צורת הפתח.

הבחור ידע שצריך לכוון אותו מתחת החוט, אבל לא היה לו את מכשיר המדידה הנ"ל, לכן לקח מקל מטאטא שהוא ישר, הצמיד את חלקו העליון לחוט והחזיק אותו ישר, וכך ידע היכן להצמיד את הלחי. השבוע כשבא הבדוק מטעם המוקד ובדק עם המכשיר המיוחד, התגלה מיד

בדיקת מקום הלחי ע"י חוט שבדאשו אבן

שהחוט אינו עובר כלל מעל הלחי, אלא רחוק מהלחי כארבעה ס"מ, שאל אותו הבדוק כיצד החליט שהלחי תחת החוט, הרי הוא יודע מאביו שצריך מכשיר לכוון את החוט. ענה הבחור שמכיון שלא היה לו מכשיר הוא לקח מקל שהוא ודאי ישר. אמר לו הבדוק נכון המקל ישר, אבל מי אמר שמחזיקים אותו ישר. במראה עין אי אפשר להבחין בסטייה קטנה של כמה ס"מ. כה רבה המכשלה והטעות בנושא העמדת הלחי תחת החוט, שסומכים על מראה עין לבד.

לתועלת הענין נציין כאן שני אפשרויות למי שנתקע במקום שצריך לעשות לחיים ואין לו את מכשיר הבדיקה. אפשרות אחת כפי שעשה הבחור הנ"ל, לקחת מקל ישר ולהצמיד את החלק העליון לחוט, אבל צריך לבדוק עם פלס שמחזיקים את המקל ישר. בנוסף צריך לקחת לחי וחרב מאחר והפלס לא יכול לדייק כ"כ במדידה, בפרט אם החוט קצת יותר מגובה אדם. ובאופן שהבלון בפלס סוטה מילימטר אחד, זה אומר שהחוט שעומד בגובה נמצא ממש בצד. אפשרות זו יש בה חסרון שצריך פלס, והיא טובה רק כשהחוט נמוך ואפשר להגיע מהחוט עד הלחי עם מקל.

אפשרות נוספת שהיא טובה ומדויקת, זו בדיקת אנך, כמו שהבאנו לעיל, שקושרים דבר כבד בקצה חוט, וזורקים אותו שיהיה תלוי על חוט העירוב, ובמקום שהדבר הכבד עוצר מלהתנדנד, שם הוא המקום שצריך להיות הלחי. [יש להוסיף שבמקומות שיש רוח, יש בעיה שהחוט לא עוצר מלהתנדנד, לכן במקרים אלו יש לקשור דבר כבד ממש. אמנם כשהחוט כבד אי אפשר לתלות אותו על חוט העירוב, כי הוא מכביד ומותח את החוט גם לצד, והבדיקה אינה נכונה. לכן בזמן שיש רוח חזקה אי אפשר למדוד באופן זה].

עם כל זאת שאפשר למדוד היכן מקום החוט, חובה להדגיש שלא להשתמש כלל בלחיים צרות, כי הם רק עושים צרות.

בשכונות זכרון מאיר היה מקום אחד שהיה לחי צר במקום טוב, הוא היה צמוד לקיר, וגם הצוה"פ היתה על שביל קטן מאוד ברוחב כמטר וחצי. ובכל זאת הוסיפו לחי רחב עליו, מפני שפעם אחת החוט נקרע, וקשרו את החוט החדש באותו מקום בסיבוב קצת שונה, ואז יוצא שהחוט קרוב ס"מ או שנים לקצר הלחי, וא"כ בנדנד הכי קל ברוח, הוא יכול לצאת מבין הלחיים. וזה אחד ההידורים החשובים מפני שהם נוגעים בחיש פסול ממש, ובכל זאת אנשים לא כ"כ מקפידים עליהם.

גם במכשיר הבדיקה המיוחד, שאנו יכולים לדייק את מקום החוט, איננו משתמשים בלחיים שאינן רחבות, כי בכל זאת מצוי שמפספסים מחמת כל מיני סיבות, כגון שמחברים בצורה לא חזקה ואח"כ הלחי זו, או שבשעת החיבור זו מעט. ועוד דברים שאנשים לא מעלים על דעתם אלא לאחר מעשה. והחכם עיניו בראשו.

לברורים בנושא עירובין, וכן לתרומות וסיוע בהפצת הגליון:

מוקד העירוב השכונתי
קו סיוע הלכתי ומידע אקטואלי על גבולות העירוב השכונתיים

ניתן לקבל את העלון במייל כשר, לשלוח בקשה ל- A83320@GMAIL.COM

דבר כבד, וזורקים אותו שיהיה תלוי על החוט של העירוב, והיכן שהחוט יורד זהו מקום החוט. בדיקה זו היא בדיקה טובה, ומ"מ הוא ביקש שיבואו לבדוק את מעשיו.

כדי להכשיר את העירוב, הצמיד לדופן הסוכה קרש של בניה שרחבו 10 ס"מ, (ראה תמונה). אבל כפי שכתבנו כמה פעמים יש להימנע מלהשתמש בלחיים ברוחב כזה, אא"כ הם מחוברות לקיר, והצוה"פ קצרה. אבל כשמצמידים אותם לדופן הסוכה שהדופן עצמה מתנדנדת במגע יד, ובפרט בפתיחת הדלת הסמוכה ללחי, יש סיכוי גדול שהלחי יזוז ממקומו ויצא מתחת החוט. ואפילו אם יצא רגע אחד ע"י הנדנד, הרי ברגע זה יפסל העירוב. לרגע זה אנו מחויבים לדאוג, שלא יהיה רגע שמטלטלים בשכונה בלי עירוב, [ובפרט שיש אומרים שאם התבטלו המחיצות להגע וחזור, חוזר רק דין רשות היחיד, ולא חוזר דין עירוב הפת המתיר להוציא מבית לחצר]. לכן הורה לו הבדוק מטעם המוקד, שיחליף ללחי רחב יותר. השעה היתה מאוחרת קרוב לכניסת שבת חוה"מ, והבדוק היה צריך להמשיך להספיק לבדוק עוד סוכות וחצרות בעיר, לכן לקח את הקרש הראשון שמצא והעמיד אותו לפני הסוכה כדי שישמש ללחי.

לחי מקרש שיש בו חור

אבל גם בקרש זה שהוא רחב, אמר הבדוק שיש בעיה הלכתית אחרת, אלא שיש פתרון בצורה שמעמידים אותו. באמצע הלחי יש חור בגודל כעשרים ס"מ, שהוא פחות משיעור לבד, וא"כ לדיני מחיצה הוא נידון כסתום וכשר, וא"כ חשב האברך שגם ללחי הוא כשר. אבל כבר כתבנו כמה פעמים שבלחיים חוששים לשיטות שיש פסול של פתחי שימאי, שאם הלחי אינו שלם אלא מתבסס על דין לבד, כגון אבן יוצאת ואבן נכנסת, אינו צורת פתח והוא פסול, כי אין דרך לעשות משקוף מחורר או שבור (משנ"ב סי' שס"ג שעה"צ ס"ק י"ט), וא"כ ה"ה בלחי זה. אבל יש לחלק בצורה שמעמידים את הלחי, אם החוט יעבור במקום של החור, זה לא יהיה כשר. אבל אם נעמיד אותו באופן שהחוט יעבור במקום שהקרש שלם, לפני החור, הוא יהיה כשר, כיון שלא איכפת לי מה יש מחוץ לצורת הפתח, מאחר והחלק החיצוני אינו חלק מהפתח. [אמנם באופן שהחור יהיה בחלק הפנימי, דהיינו מהחוט ולפנים לתוך השטח של העירוב, יש אומרים שיש בזה את הפסול של פתחי שימאי, דאע"פ שעיקר הפתח והמשקוף הוא מה שנמצא תחת החוט בדיוק, מ"מ גם לשאר המשקוף יש דין משקוף, שהרי הוא הסותם את מקצת הפתח [שכתב החוזה"א שזה נותן את הדין מחיצה של צוה"פ], ולכן יש להקפיד שגם כל החלק הפנימי יהיה שלם.

קרש מחורר ללחי על סוכה תחת החוט

לחי צר שהחוט לא עבר מעליו

בשבוע זה היתה ישיבה גדולה מירושלים שעברה לשכון בישוב סמוך לבית שמש, והזמינו את מוקד העירוב שיבדוק להם כיצד יכולים לעשות עירוב בין המבנים של הישיבה, שיוכלו למלטל מהחדרים לביהמ"ד ולחדר אוכל. הישיבה פנתה כבר בסוף שבוע שעבר, שהיא השבת הראשונה שהם נמצאים במקום, אך לא היה זמן להגיע לשם, ולכן בשבת שעברה היה שם אחד מהבחורים שאביו מגדולי העוסקים בעירוב, והוא עשה להם עירוב. באחד המקומות שהיה צריך לעשות צורת הפתח לפירצה שבגדר, קשר את החוט לעץ שהיה אחד מתומכי הגדר, והעמיד לפניו לחי מקרש דק (לייסט) ברוחב שלשה ס"מ.

לחי דק שנפסל בעקמיטות קטנה